

Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika
Ravne na Koroškem

NAKUP KNJIŽNIČNEGA GRADIVA

LETNI NAČRT 2020

November, 2019

Nakup knjižničnega gradiva 2020

1 Dopolnjevanje in obdelava knjižničnega gradiva

Koroška osrednja knjižnica (splošna knjižnica) je namenjena najširšemu krogu uporabnikov in zagotavlja dostopnost do knjižničnega gradiva vsakomur. Kakovostna in skrbno oblikovana knjižnična zbirka z ustreznim izborom gradiva je temelj knjižnice in je v podporo permanentnemu vseživljenjskemu izobraževanju, širjenju bralne pismenosti in kulture ter razvoju demokratičnega mišljenja.

V skladu z javnim interesom na področju kulture bo knjižnica z nakupom novega knjižničnega gradiva omogočila, da bo z optimalno ponudbo gradiva, informacij in storitev omogočala uresničevanje kulturne, izobraževalne, informacijske, raziskovalne in socialne potrebe okolja, spodbujala, razvijala in širila informacijsko opismenjevanje, podpirala vseživljenjsko učenje in smotrno izrabo prostega časa, omogočala izgradnjo zbirk domoznanskega gradiva za lokalne študije in izvajala dejavnosti, ki prispevajo k razvoju pismenosti in bralne kulture, ter dejavnosti za formalno in neformalno izobraževanje, informiranost ter osebni razvoj prebivalcev.

Nabava knjižničnega gradiva poteka v skladu s priporočili in merili dokumentov, ki urejajo pogoje za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe, torej na osnovi Strokovnih priporočil in standardov za splošne knjižnice (za obdobje 2018–2028), Zakona o obveznem izvodu publikacij ZOIPub (UL RS 69/2006), Pravilnika o osrednjih območnih knjižnicah (UL RS 88-4079/2003), Pravilnika o hranjenju, uporabi in izločanju obveznih izvodov publikacij, Pravilnika o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe (UL RS 73/2013) in Pravilnika o izločanju in odpisu knjižničnega gradiva.

Cilji nakupa knjižničnega gradiva so splošna dostopnost raznovrstne in kakovostne založniške produkcije, izgradnja kakovostne knjižnične zbirke, upoštevanje okolje, posodabljanje knjižnične zbirke z vsemi vrstami gradiva, vključno z e-viri ter približevanje strokovnim priporočilom o sestavi in obsegu knjižničnih zbirk v svoji mreži knjižnic.

Upravljanje in oblikovanje knjižnične zbirke je zahteven in dolgoročen proces, ki sledi zakonodaji in strokovnim priporočilom in smernicam, ter se odziva na spremembe v okolju in zahteve uporabnikov.

Vsebinsko bogat letni prirast prispeva h gradnji kvalitetne in uravnotežene knjižnične zbirke.

Nabava knjižničnega gradiva je temeljna aktivnost pri izgradnji knjižnične zbirke, zato je pri nabavi potrebno dosledno in odgovorno upoštevati vse kriterije, standarde in smernice. V knjižnici skrbno načrtujemo izgradnjo, vzdrževanje, posodabljanje in obnavljanje knjižnične zbirke.

Izpostavljeno je poslanstvo Koroške osrednje knjižnice kot območne knjižnice, ki želi knjižnično zbirko in storitve približati najširšemu krogu prebivalstva na območju, kjer deluje, in sicer v smislu zadovoljevanja njihovih pričakovanj in potreb.

Knjižnica ima oblikovano politiko upravljanja knjižnične zbirke glede na vrsto knjižnice (splošna), potrebe prebivalcev lokalne skupnosti in dostopne vire informacij. Knjižnična zbirka vsebuje različne vrste gradiva, tudi e-vire in je namenjena vsem starostnim obdobjem, proaktivno se odziva na potrebe in interese v lokalni skupnosti ter odraža raznolikost lokalne skupnosti (jezikovno, kulturno itn.). Knjižnično gradivo uravnoteženo predstavlja različna vrednotna stališča in poglede na svet. Izbor gradiva je strokovna odločitev, ki temelji na ustreznih virih, presoji, znanju in izkušnjah.

Hkrati nabavna politika Koroške osrednje knjižnice poteka v skladu s strokovnimi priporočili bibliotekarske stroke in na osnovi Dokumenta o nabavni politiki. Knjižnično gradivo nabavljamo za osrednjo in vse krajevne knjižnice v knjižnični mreži. Izposojevališča pa oskrbujemo z gradivom iz potujočega oddelka. Z rednimi analizami spremljamo ustreznost nabave in sproti uravnavamo ugotovljena neskladja med planom in realizacijo.

Financiranje nakupa je zakonsko urejeno in zavezuje naslednje financerje: Ministrstvo za kulturo (MZK) z neposrednim pozivom za sofinanciranje in občine ustanoviteljice.

Letni prirast oblikujemo še z obveznim izvodom, darovi, zamenjavami in povečanim izborom gradiva.

1.1 Načrtovani obseg in dostopnost gradiva

Prirast je odvisen od števila prebivalcev (24.956, SURS, 1.7.2019, za Občine Ravne, Prevalje, Mežica, Črna), povprečne cene knjige, finančnih sredstev za nakup gradiva (občine, MK), darov, obveznega izvoda. Pomemben dejavnik je tudi ustrezno zadovoljevanje potreb potencialnih uporabnikov in njihova pričakovanja glede storitev knjižnice.

Pri načrtovanju nakupa v letu 2020 bomo upoštevali priporočene smernice, demografsko strukturo in potrebe okolja, v katerem delujejo krajevne knjižnice ter delež financiranja s strani občin ustanoviteljic, v katerih so krajevne knjižnice in izposojevališča. Prirast je odvisen od števila prebivalcev, povprečne cene knjige, finančnih sredstev za nakup gradiva (občine, MK), darov, obveznega izvoda. Pomemben dejavnik je tudi ustrezno zadovoljevanje potreb uporabnikov in njihova pričakovanja glede storitev knjižnice.

Pri nabavi za osrednjo knjižnico bomo upoštevali funkcijo knjižnice kot osrednjega informacijskega in kulturnega centra. Koroška osrednja knjižnica je tudi osrednja območna knjižnica in izvaja naloge za 4 splošne knjižnice na Koroškem (*glej poglavje Program dejavnosti knjižnice kot osrednje območne knjižnice-OOK*).

Pri nabavi gradiva za knjižnično zbirko bomo spremljali in ugotavljali:

- potrebe potencialnih uporabnikov in njihovih pričakovanj glede storitev knjižnice in njene zbirke,
- v povezavi z izposajo in informacijsko službo, ki spremljata potrebe uporabnikov sprotno pridobivali deficitarne naslove in dopolnjevali posamezna tematska področja,
- izvajali nabavno politiko, ki je v podporo storitvam za ciljne skupine uporabnikov (uporabniki s posebnimi potrebami),
- realizirali ustrezen izbor konvencionalnega, tiskanega gradiva,
- v primernem obsegu nabavljali neknjižno gradivo, elektronske vire, AV gradivo in e-knjige na portalu Biblos,
- načrtno oblikovali in dopolnjevali zbirko domoznanskega gradiva,
- načrtno oblikovali in dopolnjevali zbirko Stripoteka,
- načrtno oblikovali in dopolnjevali zbirko »Lahko branje«.

Načrt nakupa knjižničnega gradiva v Koroški osrednji knjižnici za leto 2020 bomo, če bo potrebno, prilagajali.

Knjižnica načrtuje prirast v višini 6.310 enot:

	MZK	OBČINE	DRUGO	SKUPAJ
Nakup	1.000	2.310	-	3.310
Obvezni izvod	-	-	2.500	2.500
Dar	-	-	500	500
SKUPAJ	1.000	2.310	3.000	6.310

Prirast novega gradiva načrtujemo v razmerju do 50 % leposlovnega gradiva, do 10 % neknjižnega gradiva in do 30 % gradiva za otroke in mladino, kot to določajo standardi za sestavo zbirke, upoštevali pa bomo tudi lokalne potrebe ter želje in potrebe uporabnikov. Skupaj z vsemi sredstvi (MK, občine ustanoviteljice, lastna sredstva) bomo zagotavljali dostop do nekaterih e-virov: **Biblos, Arhiv Večera, Press Reader, Delo, Knjižničarske novice, Tax Fin Lex, EbscoHost.**

Pri lociranju gradiva v mreži knjižnice bomo upoštevali naslednje kriterije:

- delež finančnih sredstev, zagotovljenih za nakup gradiva,
- delež prebivalstva in uporabnikov knjižnice,
- dostopnost knjižničnega gradiva in informacij najširšemu krogu prebivalcev,
- osrednja knjižnica kot kulturno, izobraževalno in informacijsko središče,
- dopolnjevanje domoznanske in posebnih zbirk ter stripoteke,
- kvaliteta zbirke v posamezni enoti (upoštevajoč standarde za sestavo zbirke),
- prostorski pogoji posamezne enote oz. krajevne knjižnice,
- potrebe uporabnikov.

Knjižnica bo s pridobivanjem novega knjižničnega gradiva sledila strateški usmeritvi, da v svojem okolju uresničuje informacijsko, izobraževalno kulturno in socialno vlogo.

Pridobljeno gradivo bo strokovno obdelano (vsebinsko in formalno v vzajemni bazi COBIB skladno z mednarodnimi standardi za obdelavo).

1.1.1 Nakup gradiva za osrednjo in krajevne knjižnice

Koroška osrednja knjižnica dopolnjuje knjižnično gradivo z nakupom iz sredstev:

- Ministrstva za kulturo (MZK) z neposrednim pozivom za sofinanciranje nakupa knjižničnega gradiva v splošnih knjižnicah,
- Občine Ravne na Koroškem,
- Občine Prevalje,
- Občine Mežica,
- Občine Črna na Koroškem,
- Lastnimi sredstvi.

Kriteriji za dodeljevanje sredstev za nakup gradiva temeljijo na številu prebivalcev določenega območja (občin) in v Odloku določenem deležu financiranja posameznih občin.

FINANCER	DELEŽ FINANCIRANJA v %	ŠT. ENOT
Občina Ravne na Koroškem	57,70	1.425
Občina Prevalje	18,42	469
Občina Mežica	12,45	320
Občina Črna na Koroškem	11,43	190*
SKUPAJ občine	100	2.310
MZK/javni projektni razpis	-	1.000
SKUPAJ	-	3.310

***Zaradi zmanjšanja sredstev za nakup knjižničnega gradiva v letu 2020 s strani Občine Črna na Koroškem, je načrt nakupa prilagojen razmeram in v delu, kjer sredstva za nakup knjižničnega gradiva zagotavlja Občina Črna na Koroškem, zmanjšan za 50 %, to je 190 enot gradiva manj. Glede na razpoložljiva sredstva, se bo knjižnica vsekakor trudila zagotavljati širok in kvaliteten izbor knjižničnega gradiva. Prisiljena pa bo izbirati naslove ter zmanjšati nakup za enoti Črna in Žerjav. Doseganje standarda za zbirko in zadovoljevanje potreb uporabnikov v omenjenih krajevnih knjižnicah bo zato oteženo.**

Temelj kvalitetne knjižnične ponudbe je aktualnost gradiva. Kupovali bomo zadnje izdaje in tekoče letnice, pri kontinuiranih virih bomo kontrolirali dotok posodobitev, pri elektronskih virih pa aktualnost in uporabnost.

Aktualnost gradiva bo kriterij tudi pri nadomestilih za uničene ali izgubljene izvode in pri darovih. Z rednim odpisom bomo tekoče izločali zastarelo in uničeno gradivo.

V skladu s strokovnimi priporočili načrtujemo nabavo do 90% monografskih publikacij, do 10 % neknjižnega gradiva, od tega do 30 % naslovov za otroke in mladino. Omogočali bomo prost dostop do gradiva, izposojajo e-knjig in oddaljeni dostop za uporabo elektronskih baz podatkov.

Letni načrt nakupa gradiva 2020 se bo po potrebi prilagajal aktualnim finančnim zmožnostim financiranj (vse občine ustanoviteljice že v preteklih letih ne zagotavljajo predvidenih sredstev) in same knjižnice.

Predvideno je tudi morebitno zmanjšanje števila naslovov v enotah, kjer financiratelj občina ne bo zagotavljal predvidenih sredstev za nakup in zmanjšanje števila izvodov po posameznih vsebinskih sklopih v osrednji knjižnici ter tudi to, katerim vsebinam se v primeru zmanjšanih prihodkov lahko odrečemo z najmanj škode za naše uporabnike. Že nekaj zadnjih let pa knjižnica del gradiva kupi tudi z lastnimi sredstvi.

1.1.2 Povečan izbor knjižničnega gradiva – obvezni izvod (območna zbirka)

Koroška osrednja knjižnica kot **osrednja območna knjižnica za Koroško** (Pravilnik o osrednjih območnih knjižnicah, UL RS, št. 88/03) prejema obvezni izvod publikacij (Zakon o obveznem izvodu publikacij, UL RS, št. 69/06 in 86/09) ter po javnem projektne razpisu omejena sredstva Ministrstva za kulturo za nakup e-virov.

Območna zbirka je namenjena uporabnikom širšega območja z osebno izposojajo, brezplačno medknjižnično izposojajo in oddaljenim dostopom do informacij.

	ŠT. ENOT
Obvezni izvod	2 .500
E-viri	2

1.1.3 Nakup gradiva za zamejce

Z Neposrednim pozivom za sofinanciranje nakupa knjižničnega gradiva v splošnih knjižnicah v letu 2020 načrtujemo tudi sredstva za nakup gradiva za Slovensko študijsko knjižnico v Celovcu.

Koroška osrednja knjižnica je knjižnica, ki deluje na mejnem območju z Avstrijo, zato posebno pozornost posveča koroškim Slovincem oz. slovenski manjšini v Avstriji in je v preteklih letih za njihove potrebe s sredstvi Ministrstva za kulturo že uspešno izvajala nakup knjižničnega gradiva za **Slovensko študijsko knjižnico Celovec**, ki je največja knjižnica s slovenskim gradivom v Avstriji in zadovoljuje potrebe slovenskih uporabnikov na celotnem področju Koroške v Avstriji.

Koroška osrednja knjižnica si z nakupom za zamejce prizadeva za ohranjanje jezika slovenske manjšine v Avstriji, podpira kulturno-umetniško izražanje zamejcev v maternem jeziku ter skrbi za kulturno povezovanje z matičnim narodom.

Namen projekta nakupa je širjenje slovenske besede med Slovenci v zamejstvu, spodbujanje branja v slovenskem jeziku ter informiranje in izobraževanje v širšem kulturnem prostoru.

Na predlog Slovenske študijske knjižnice v Celovcu je po ugotovitvah neposrednih značilnih in posebnih potreb v okolju največji poudarek na gradivu za otroke in mladino.

Pri nakupu gradiva za Slovence v Avstriji v dogovoru s Slovensko študijsko knjižnico v Celovcu upoštevamo naslednje kriterije:

- informacijske, izobraževalne ter kulturne potrebe okolja,
- aktualna izvirna slovenska knjižna produkcija za otroke in mladino
- izbor slovenskih prevodov iz kvalitetnega tujega mladinskega leposlovja;
- izbor nekaterih naslovov periodike (informiranje o dogajanju v Sloveniji),
- izbor leposlovja za odrasle (za sodelovanje v projektu bralne značke Korošci pa bukve beremo.

	ŠT. ENOT
ZAMEJCI	650

1.1.4 Nakup za uporabnike s posebnimi potrebami

Na področju dejavnosti za uporabnike s posebnimi potrebami nabavljamo tudi posebno gradivo za slepe in slabovidne, slušno prizadete, dislektike, z motnjami branja in druge. Na osnovi dveletnega projekta »Lahko je brati« bo knjižnica še naprej skrbela za razvoj temeljnih usmeritev, metod, didaktičnih gradiv in spremljajočih orodij za lahko branje v Sloveniji.

Pri tem bo sodelovala z ustreznimi zavodi oz. institucijami. Naš cilj je, uporabnikom s posebnimi potrebami in drugim ranljivim skupinam zagotoviti in čimbolj približati ustrezno gradivo in storitve.

Tovrstno gradivo je v knjižnici postavljeno ločeno in ustrezno označeno, na voljo je tudi elektronska lupa za branje ter več kompletov navadnih lup.

1.1.5 Darovi

Knjižnica od darov v zbirko uvršča predvsem tiste naslove, ki jih sama nima. Z darovi dopolnjujemo tudi domoznansko zbirko, v splošni zbirki pa manjkajoče naslove, ali pa jih uporabimo za zamenjavo izgubljenih ali poškodovanih izvodov.

Knjižnica ureja politiko uvrščanja darov v zbirko s posebno izjavo, ki jo uporabniki podpišejo ko gradivo darujejo. Darovano gradivo tako postane last knjižnice in lahko z njim samostojno razpolaga. Knjižnica si tako zagotovi pravico, da se samostojno odloča, ali bo darovano gradivo vključila v zbirko ali ne. Darove, ki jih knjižnica ne uvrsti v zbirko, lahko podari ali po simbolični ceni proda v bukvarni.

Predvidevamo, da bomo v zbirko vključili okoli 500 enot darovanega gradiva.

	ŠT. ENOT
DAR	500

2. Izločanje, odpis in usmerjanje izločenega knjižničnega gradiva

Izločanje in odpis knjižničnega gradiva predstavlja pomemben element za izgradnjo kakovostne in učinkovite knjižnične zbirke. Uspešnost izločanja in odpisa se meri z aktualnostjo zbirke, z obratom zbirke, pa tudi z zunanjim videzom gradiva. Prav aktualnost zbirke je poleg izbora gradiva, ki ga uvrščamo v zbirko, zelo odvisna od izločanja in odpisovanja gradiva.

Na podlagi Pravilnika o izločanju in odpisu knjižničnega gradiva bomo nadaljevali z izločanjem uničenega, poškodovanega in izgubljenega gradiva (kontinuiran odpis) in zastarelega in neaktualnega gradiva ter dvojnic. Po potrebi bo nekatero gradivo preusmerjeno tudi v druge krajevne knjižnice v mreži. Načrtujemo odpis 5.000 enot različnega knjižničnega gradiva.

Gradivo, ki ga knjižnica izloči iz zbirke, mora praviloma ponuditi Narodni in univerzitetni knjižnici (Slovenika), drugim knjižnicam, nato pa jih lahko podari komurkoli ali po simbolični ceni proda v bukvarni.

	ŠT. ENOT
IZLOČENO	5.000

4. Retrospektivna obdelava

Načrtujemo nadaljevanje retrospektivnega vnosa v vzajemni spletni katalog COBISS.

V knjižnici je še vedno nekaj računalniško neobdelanega gradiva. To je predvsem dragoceno antikvarno gradivo. S tem gradivom smo v preteklih letih oblikovali posebne zbirke (npr. raritete, starine, rokopisno in fotografsko gradivo, drobne tiske, drugo antikvarno gradivo, tudi razne zapuščine). Za to gradivo imamo sezname ali popise, da ga uporabniku lahko poiščemo in ponudimo v ogled in pregled, ni pa še vnešeno v COBISS.

V želji, da bo to gradivo najdljivo tudi v računalniškem katalogu sodelujemo pri vzpostavitvi enotne bibliografske obdelave rokopisnih in zapuščinskih fondov v slovenskem knjižničnem sistemu.

Pripravila:

Darja Molnar, vodja nabave in obdelave